

Ture på Barsø

En tur på Barsø er en oplevelse hele året. Her mærker du havluften, stilheden og vejrets skiften. Med de korte afstande og de mange små hyggelige veje er Barsø ideel til gode spadsereture med fine udsigter over land og hav. Når du kommer med den lille færge til øen, møder du et lille skilt der viser turmuligheder med oplysninger om de forskellige afstande på ruterne. Skiltet vil du møde flere steder på øen, så du kan hele tiden selv planlægge din fortsatte rute. Alle øens naturområder kan du nå gående via veje, stier eller langs stranden. En tur langs stranden rundt om øen er på små syv kilometer. Øen har desuden mange gode muligheder for badning og lystfiskeri.

Plante- og dyrelivet

På Barsø kan du finde gul snurre, også kaldet Jomfru Marias sengehalm, blåklukke, følfod, kær svinemælk, kongelys, tiggerranunkel, strandmandstro, engkabbeleje, strandkål, tusindgylden og bakketidsel samt den meget sjældne gaffel-limurt.

Græsrandøje

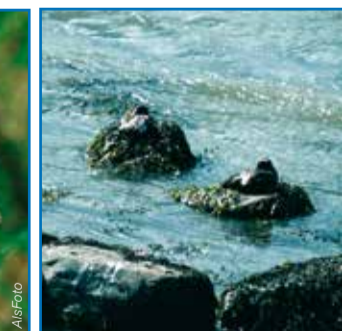
Strandmandstro

Kongelys

Tidligere var der ikke rådyr på Barsø. I 1998/99 blev der udsat 4 stk. (1 buk og 3 råer). Siden er bestanden vokset støt, men ellers har øen kun ræven og haren, når vi taler om de lidt større dyr. Overalt kan du se huller efter mosegrise. Der er ikke muldvarpe på øen. Du kan se flagermus i luften, mus og pindsvin på jorden og måske en snog, der ligger og soler sig. Øen har et rigt insektliv, som du kan opleve en sommerdag på en tur over strandene. I juli flyver sommerfugle som græsrandøje og engrandøje overalt.

Fugle er der mange af på øen. Ud over de almindelige småfugle som lærke, vibe, stær, solsort og svale kan du både se og høre torsanger, munk, gærdesanger og gulbug. Ved stranden ses strand-skade, stor præstekrave, skarv og hejre. Om vinteren er der en stor forekomst af gæs, edderfugl og hvinand, og i mindre omfang ser du også toppet lappedykker og lom. De fældende edderfugle kan være svære at se på stenene i brændingen. Hver vinter får øen besøg af en ellers sjælden gæst, søkongen, der yngler i det arktiske område i Nordøstatlanten. Den ses ofte i brændingen på jagt efter føde.

Af rovfugle er der musvåge, rørhøg, tårnfalk og spurvehøg. Med lidt held kan du også se havørnen og fiskeørnen, der yngler i nærheden på fastlandet. I farvandet ved Barsø kan du være heldig at se marsvin, især i et område sydvest for øen, og spættet sæl kan med mellemrum også ses langs kysten eller liggende på en sten i vandet.

Rævehvalpe

Edderfugle

Stær

Strandtudse

Strandtudsen

Der er ikke så mange dyrearter på Barsø som på fastlandet, men der er nogle interessante imellem. For eksempel trives strandtudsen på øen, og den er ved at være sjælden andre steder. På Barsø har den de bedste livsbetingelser. Her er mange vandhuller, og strandtudsens kvækken morgen og aften varsler hvert år foråret og sommerens komme. Strandtudsen, med den gule stribe ned ad ryggen, er en sjov lille fætter. Den er ikke, som andre tudser, langsom og kluntet. Tværtimod piler den af sted, næsten som en mus.

Naturen

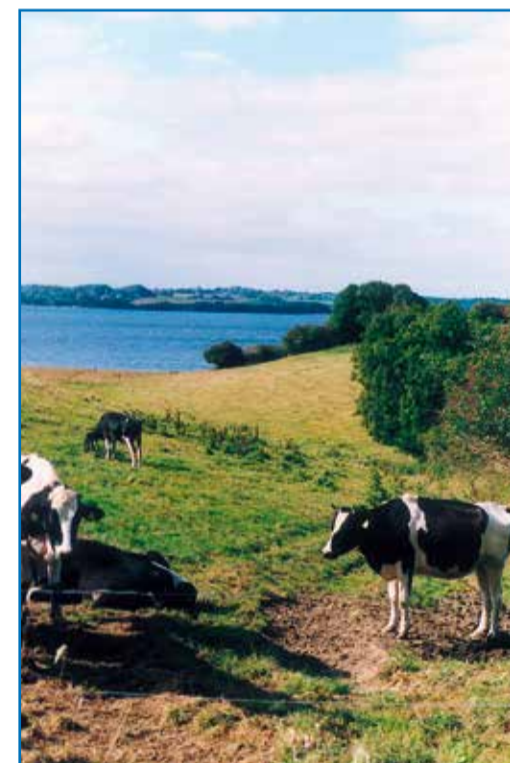
Barsø byder på et typisk bakkelandskab. Under den sidste istid aflejrede isen sand, ler, grus og sten, og derfor finder du på Barsø sten fra hele Norden. Især kan du finde mange ledeblokke, der er sten, hvis oprindelsessted er kendt. Det er især kinnediabas og forskellige porfyrer. Barsø har bakker og lavninger, fugtige flade strandenge og tanger med det fineste sand. Her er stenede strande og stejle skrænter, hvor du kan aflæse årtusinders geologisk udvikling, og om sommeren ruger digesvalerne i skrænterne og udfører deres imponerende luftakrobatik over hovedet på dig.

Den nordvestlige del af øen, med Gyldenbjerg som højeste punkt, er stærkt bakket. Mod syd og øst jævner landskabet sig ud.

På øens to spidser, Søndermaj og Nørrerevle, lægges der år for år land til øen, men alligevel vokser den ikke, for havet tager store bidder af især østkysten.

Øens østkyst er særlig udsat. Det er her, Østerklev med de stejle og op til 15 meter høje lerskrænter knejser over stranden, og det er her, du kan finde nogle ganske specielle stenforekomster eller klipper, om du vil.

Klippeblokkene ligger på stranden eller rager ud i skrænten. De består af sammenkittet grus og sten. De er dannet ved, at kulsyreholdigt vand har opløst kalken i de øvre jordlag for senere at udskille den i de dybereliggende gruslag. Her er det hele kittet sammen til en hård kalksandsten.

Søndermaj og Nørrerevle afgræsses om sommeren af kreaturer. De er med til at holde træer og buske nede. De to områder er fortsat fællesarealer for øens gårde, og det har de været i flere hundrede år. Ifølge en kontrakt fra 1784 må gårdene tilsammen have 18 store kreaturer på græs på Søndermaj og 13 mindre kreaturer på Nørrerevle.

Der er ingen skov på Barsø, men til gengæld er der mange levende hegn.

I de levende hegn langs grusvejene kan du se de specielt formede asketræer, og om sommeren gør brombærranker hegnene til et uigennemtrængeligt vildnis.

I hegnene kan du også finde vilde stikkelsbær, slåen og hylde sammen med vild gulerod, kodriver, påskelille og dansk ingefær med de karakteristiske røde bær.

Nedvejet ask

Kalksandsten ved Østerklev

Sagn og historie

Øens navn Barsø kommer antagelig af det oldnordiske ord Bars, der betyder ubeskyttet ryg. Øen ligger skærmende ud for Genner Bugt.

Et sagn vil vide, at en sørover, vikingehøvdingen Bars, byggede sin borg ved Varbjerg, og at det var denne gut, der gav øen navn.

En anden historie, der fortælles, er fra dengang, der endnu var kæmper til. Kæmpen Bars som boede i Barsmark på Løjt Land, ville en dag et smut til Fyn. Han havde kun taget et par skridt ud i havet da han mærkede en klump jord i den ene træsko. Han tømte træskoen ud og fortsatte. Den klump jord blev senere benævnt Bars Ø.

Historie i vand og jord

Barsø har været beboet i mindst 6000 år. Det viser fund fra jægerstenalderen. Fundene er gjort under vandet tæt ved øens vestkyst, et område der dengang var landfast.

I 1982 bjærgede man en stammebåd fra vikingetiden. Båden, der er 3,70 meter lang og 60 centimeter bred, kan i dag ses på Haderslev Museum. Træstammen som båden er lavet af er fældet i år 1040.

Specielt på sydøen er der fundet mange stenredskaber.

Munkedal og Polakager

I midten af 1300-tallet hærgede Den sorte død, pesten, på Løjt Land. Sagnet fortæller at munke fra Løjt Kloster på Løjt Land søgte tilflugt på Barsø, mens pesten hærgede. De slog sig ned i det område der i dag hedder Munkedal.

Gamle overleveringer vil vide at polske lejetropper, der i isvinteren 1659 gik over isen fra Fyn, gik i land på Barsø, hvor de kom i slagsmål med oboerne. Det var under Svenskekrigene. Slaget stod i det område på den nordlige del af øen der i dag kaldes Polakager.

Udsigt over Rørsig

Befolkningen

Barsø har været beboet i årtusinder, men først da folketællinger blev indført, blev der sat tal på. Fra en folketælling i 1769 ved man, at der boede 59 mennesker på øen. Siden da er det gået op og ned med indbyggertallet. I dag er der 22 beboere på øen fordelt på ni husstande. Da der boede flest på øen var der 89. Det var i 1871.

Beboerne har ernæret sig ved landbrug og lidt fiskeri. Øen har også sendt mange søfolk ud på verdenshavene, men landbrug har været hovederhvervet på øen, og store malkebesætninger og planteavl gjorde, at man i mange år både havde egen mølle og mejeri på øen.

I 1855 opførtes den første mølle på øen, en stubmølle. Inden da havde bønderne fået malet korn på Rundemølle på Løjt Land. Der var møllevang, og vejen var lang. Først skulle kornet ros over til Dybvig på fastlandet og så videre derfra med hestevogn til Rundemølle.

Møllevangen blev ophævet i 1853, og i 1855 blev stubmøllen bygget på det, der siden har heddet Møllebakken. Men oboerne kunne efter nogle år ikke blive enige med mølleejeren om, hvor meget der skulle betales for at få malet korn, og møllen blev i 1863 solgt og revet ned. Så gik der mange år, hvor oboerne sejlede korn til fastlandet, men de havde ikke glemt, hvor nemt det var med egen mølle, og i 1892 stiftede bønderne et andelselskab og byggede en ny mølle, der malede øens korn frem til 1936, da den blev revet ned.

Egen smed og smedje havde øen fra 1854 frem til 1890. Derefter byggede øens landmænd en smedje ved Møllebakken og fik en smed til at komme over fra fastlandet, når der var behov. Smedjen var i brug til omkring 1940.

Eget mejeri havde man også i en snes år. Det blev bygget i 1932 og var i drift i 20 år. Fra 1952 og til 1972 blev mælken sejlet over med færgen Nordstjernen i mælkejunger. I dag kommer der en tankbil over med færgen hver anden dag og henter øens mælk.

Skolen

Øen fik i 1856 sin første rigtige skole. Det er det lille hus, der ligger på Barsø Bygade 59. Den skole blev i 1925 afløst af en ny, dansk skole. Det er den store røde bygning på Barsø Bygade 50. Skolen blev nedlagt i 1968, og øens børn går nu i skole på fastlandet.

Inden øen fik sin første skole blev der holdt skolestue på en af gårdene, og undervisningen blev indtil år 1800 varetaget af en stor skoledreng fra fastlandet. Den første seminarieuddannede lærer kom til Barsø i 1836.

Telefon og elektricitet på øen

Efter genforeningen i 1920 kom Kong Christian den 10. på besøg på Barsø. Han blev meget begejstret for øen, var på besøg på Svennegården og udtrykte her sin beundring for en samling smukke, gamle vinglas, hvorpå der var indgraveret vers. Kongen fik et glas forærende, og det fortælles, at han derefter spurgte, om man havde nogle specielle ønsker på Barsø. Det havde man. Man ville gerne have en telefon – bare en – og det fik man.

I 1957 kom der lys over land på Barsø. Da blev et søkabel lagt fra fastlandet til øen, og de generatorer der stod rundt omkring på gårdene og producerede strøm, kunne pakkes bort sammen med petroleumslamperne.

Færgeforbindelse

I mange år var den eneste forbindelse med fastlandet en lille sejlbåd, som færgemanden i vindstille vejr måtte ro. Den blev siden afløst af en motorbåd.

En ombygget fiskerbåd, Nordstjernen, blev senere sat ind på ruten, og denne kutter blev i 1972 afløst af en færge, hentet hjem fra Holland. Denne færge, der aldrig blev kaldt andet end Hollandsfærge, sejlede mellem Barsø og Barsø Landing frem til 1980, da Barsøfærge nybygget forlod Aabenraa Værft. I 2002 blev denne færge forlænget med tre meter, så det i dag er muligt at tage større landbrugsmaskiner og mælketankvogn med.

Sejlturen tager 15 minutter, og der er plads til 24 personer. Reserver derfor plads i god tid. Øboerne har fortrinsret til de ordinære ture.

Er færgen fyldt op på en normal afgang, skal den efter aftale sejle en tur en halv time senere. Dette kaldes en oprydningstur og koster ikke ekstra.

Ture uden for den ordinære sejlplan bestilles hos færgeføreren.

Barsøhuset

Barsøhuset, der er ejet af 1. Sct. Georgsgilde i Aabenraa, blev bygget omkring 1920 som hotel og udflugtsmål. I dag bruges huset som lejrskole.

Gæst på Barsø

- Øboerne passer på deres ø. Som gæst skal du gøre det samme.
- Brug affaldsstativer og flaskecontainer.
- Bræk ikke grene af i de levende hegn.
- Glæd dig over de vilde blomster, men lad dem stå, så kommer de også til næste år.
- Teltslagning er ikke tilladt uden aftale med lodsejeren.
- Tænd ikke bål uden forudgående aftale.
- Gå ikke ind i vådområder. Her ligger mange fugle på æg.
- Hav altid hunden i snor.
- Hold dig til de viste stier.

Gyldenbjerg

Praktiske oplysninger

Turene i sejlplanen sejles mod bestilling. Vejledende sejlplan – ret til ændringer forbeholdes.

Hverdage, mandag til fredag:

Barsø Landing:	06.45	07.25	8.45	10.00	12.30	14.00	15.15	17.15
Barsø:	07.05	07.40	9.00	10.15	13.00	14.15	15.30	17.30

Lørdag:

Barsø Landing:	08.00	10.00	13.00	15.00	16.45
Barsø:	08.15	10.15	13.15	15.15	17.00

Søn- og helligdage:

Barsø Landing:	09.00	10.00	13.00	15.00	16.45
Barsø:	09.15	10.15	13.15	15.15	17.00

Barsoefærge.dk

Ved færgelejet findes der: Offentlige toiletter. Containere til affald og flasker.

Hjertestarter findes ved toiletbygningen nær færgelejet.

Lystbådhavn til ca. 10 gæstesejlere.

Overnatning:

Barsøhuset: Huset kan lejes hos 1. Sct. Georgsgilde i Aabenraa.

Ferielejlighed: Der kan lejes lejligheder på en af øens gårde.

Bed and Breakfast: Fem værelser i ombygget stald.

Nyttige telefonnumre og adresser:

Barsøfærge	73 76 88 00
Kiosk	74 61 77 15
Barsøhuset, udlejning	29 66 13 55
Barsøhuset	61 66 29 57
Ferielejligheder	74 61 71 96
Bed and Breakfast	27 98 28 02
udlejer@barsoehuset.dk	
www.rasmus-nissen.dk	
www.gyldenbjerg.dk	

Barsøfærge har en hjemmeside med link til andre ø-sider.

Internetadressen er: www.barsoefaergen.dk

Barsø har også sin egen hjemmeside: www.barso.dk

Barsø

AlsFoto

Miljøministeriet
Naturstyrelsen

Aabenraa
Kommune

Velkommen til Barsø

Barsø ligger i Lillebælt kun 2,75 km fra fastlandet ud for Løjt Land nord for Aabenraa.

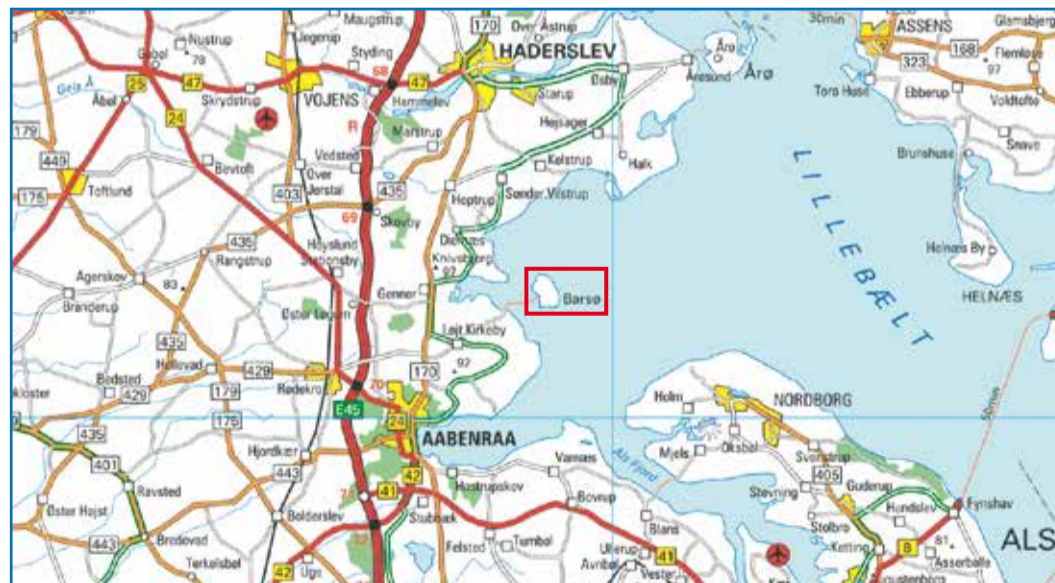
Øen er på 250 hektar eller 2,5 kvadratkilometer. Befolkningen tæller ca. 22 fastboende. Fra Barsø Landing på Løjt Land er der daglige færgeforbindelser til øen, turen tager 15 minutter.

Øen er meget kuperet, og det højeste punkt er Gyldenbjerg med en højde på 39 meter over havet. Fra Gyldenbjerg er der en smuk udsigt over resten af øen. Mod vest ses Løjt Land, Genner Fjord og, inde i bunden af fjorden, Kalvø. Mod nordvest ses Sønderballe Hoved og videre mod nord Halk Hoved. Mod øst ses Fyn og mod syd Als og indsejlingen til Aabenraa Fjord.

Stierne på Barsø er etableret i et samarbejde mellem lodsejerne på Barsø, Skov- og Naturstyrelsen, Sønderjylland, Aabenraa Kommune og det tidligere Sønderjyllands Amt.

Engelskgræs

Folderen fås på biblioteker og turistkontorer:

Naturstyrelsen, Sønderjylland

Felstedvej 14
6300 Gråsten
Tlf. 72 54 30 00
E-mail: sdj@nst.dk
Hjemmeside: www.naturstyrelsen.dk

Aabenraa Kommune

Skelbækvej 2
6200 Aabenraa
Tlf. 73 76 76 76
E-mail: post@aabenaar.dk
Hjemmeside: www.aabenaar.dk